

Gepubliceerd op 22 februari 2016

SOCIALE VOETAFDRUK

Onbehagen onder de werknemers bij de Europese instellingen

Zelfmoord, burn-out, discriminatie en ontslag van vakbondsvertegenwoordigers bij het Europees Octrooibureau (EOB) en de Europese Centrale Bank (ECB) ... Vakbonden en politici luiden de noodklok vanwege het onbehagen onder de werknemers bij de Europese instellingen. Vooral de juridische onschendbaarheid van deze instellingen wordt aan de orde gesteld: ze vallen onder geen enkele nationale wetgeving, worden aan geen enkele externe controle onderworpen en stellen hun eigen regelgeving op. Een ontrafeling.

De nieuwe vestiging van de ECB in Frankfurt, Duitsland.

Claire Stam

Drie jaar geleden begon alles met [anonieme brieven](#). "Ze waren afkomstig van burgers uit mijn kiesdistrict en bedoeld om me te wijzen op de ernstige bestuursproblemen binnen het in München gevestigde Europees octrooibureau (EOB). Ze vroegen me om hun naam geheim te houden", vertrouwt Pierre-Yves Le Borgn', afgevaardigde voor Fransen in het buitenland voor het gebied Duitsland en Centraal- en Oost- Europa, ons toe.

De afgevaardigde wordt ter verantwoording geroepen, neemt contact op met deze werknemers en ontmoet ze "heel vroeg in de ochtend en op kilometers afstand van het EOB". Ze laten hem allemaal weten dat ze een risico nemen door met hem te praten: "ze verzoeken me direct om hun identiteit niet bekend te maken omdat ze bang zijn dat ze te maken krijgen met disciplinaire sancties".

Schadelijk klimaat en omstrede management bij het EOB

De instelling, die octrooien afgeeft voor 38 Europese landen, is gevestigd in München, Berlijn, Brussel, Den Haag en Wenen. Ze heeft 7000 hooggekwalificeerde werknemers in dienst die minstens drie talen spreken en de laatste uitvindingen op elk gebied controleren. Maar sinds 2010 zijn de directie en de vakbond SUEPO met elkaar in conflict. Een datum die samenvalt met het aantreden van de Fransman Benoît Battistelli als hoofd van het EOB, en met zijn hervormingsbeleid.

Waarover zijn de werknemers precies ontstemd? Een werkklimaat dat doordrenkt is met angst en achterdocht ("*we zijn al zo ver gekomen dat we de telefoons waarover we in onze werkkamers beschikken wantrouwen*", zo wordt gemeld in een van de brieven aan de afgevaardigde), een drastisch beperkt stakingsrecht, overmatig toezicht, disciplinaire maatregelen en ontslag van vakbondsvertegenwoordigers. Maar ook onderzoek en ondervragingen van werknemers uitgevoerd door de "*onderzoekseenheid*" van het EOB. De lijst van kritiekpunten is even lang als zorgwekkend. En de ellende wordt nog versterkt door [vijf gevallen van zelfmoord binnen het EOB in de afgelopen drie jaar](#).

Toen Novethic om een reactie vroeg weigerde het bureau onze vragen te beantwoorden. Maar in een openbaar gemaakte [brief aan Pierre-Yves Le Borgn'](#) spreekt Benoît Battistelli van "*een intense lastercampagne door enkele werknemers van het bureau*" tegen de directie van de instelling. Hij verduidelijkt dat de "*lopende procedures het gevolg zijn van ernstige incidenten binnen de personeelsvertegenwoordiging die elke verantwoordelijke werkgever moet aanzetten tot reageren*", zoals de intimidatie van een lid van het centrale personeelscomité dat niet instemde met het standpunt van de SUEPO.

"Ik heb nooit eerder een dergelijk conflict meegemaakt", aldus de afgevaardigde, die, opgeleid tot jurist, een twintigtal jaren in de private sector werkte voordat hij de taak van volksvertegenwoordiger op zich nam. Volgens hem wordt er een "*schrikbewind*" gevoerd, dat des te erger is "*in een systeem dat geen controle van buitenaf kent*".

De Europese instellingen: een rechtsvrije zone?

Dat is precies de kern van het probleem. Want omdat de organisatie door het Europees Octrooiverdrag is ingesteld beschikt het EOB over een eigen wetgeving die [de werkomstandigheden van de werknemers](#) regelt. Men spreekt over juridische immuniteit, over een legale structuur die de directie vrij spel geeft om eigen wetten te construeren. Een Nederlandse of Duitse arbeidsinspecteur komt bijvoorbeeld de drempel van de kantoren van het EOB niet over zolang Benoît Battistelli daar zijn toestemming niet voor geeft.

Het EOB is geen op zichzelf staand geval. Op 400 km verwijderd, in de financiële hoofdstad van Duitsland, Frankfurt, bevindt zich de vestiging van de Europese Centrale Bank (ECB). Carlos Bowles, voorzitter van het personeelscomité van de instelling, windt er geen doekjes om: "*deze twee immens grote glazen torens zijn een uitnodiging tot zelfmoord*".

Twee audits die in 2014 en 2015 onder de werknemers werden gehouden tonen een groot onbehagen aan. Volgens de zogenaamde MBI-evaluatie (Maslach Burnout Inventorie), die in opdracht van de ondernemingsraad door een bureau werd uitgevoerd, loopt een derde van de 903 ondervraagde werknemers van de in totaal 2344 werknemers bij de instelling, het risico overwerkt te raken. Een ander derde deel vertoont tekenen van uitputting. En 4,5% geeft aan gedachten aan zelfmoord te hebben. Veroorzaakt door een te grote werkdruk en de chronische situatie van onderbezetting, die te wijten is aan het overaanbod van uit te voeren taken sinds de financiële crisis in 2007. Waarbij dan nog de herhaaldelijke arbeidscontracten voor bepaalde duur komen en het door sommige werknemers waargenomen klimaat van "vriendjespolitiek". Maar ook hier gaf de ECB geen gehoor aan onze verzoeken om haar weergave van de feiten.

Volgens Carlos Bowles wordt dit onbehagen versterkt door de juridische onschendbaarheid die de ECB geniet. Net zoals bij de andere Europese of internationale instituties (de NATO, de VN) is het recht van het land waar het personeel werkzaam is niet van toepassing.

"Doordat er door de verdragen onafhankelijkheid aan de ECB is toegekend, is het Duitse arbeidsrecht niet van toepassing binnen de ECB, hoewel die in Frankfurt gevestigd is", legt de personeelsafgevaardigde uit. *"Voor de werknemers is de Europese Centrale Bank niet alleen werkgever; ze neemt ook de rol van wetgever op zich",* zo vervolgt Carlos Bowles.

Het recht dat geldt voor de werknemers van de ECB is een specifiek recht, eenzijdig uitgewerkt door de Raad van Bestuur en de Directie - instanties die een macht toegekend hebben gekregen die als wetgevend te omschrijven valt, hoewel hun leden niet gekozen zijn en hun besluiten onder de geheimhoudingsplicht vallen.

Een schande voor de ECB en het EOB

Door de hoge salarissen en de talrijke voordelen (financiering van scholen voor de kinderen, lage belastingtarieven, enz.) werd de stilte rond de werkomstandigheden binnen de Europese instellingen lange tijd niet doorbroken. Maar er ontstaan barsten. Langzamerhand worden deze zaken voor de rechter gebracht.

Afgelopen december legde het Gerecht voor ambtenarenzaken van de Europese Unie strenge sancties op aan de ECB wegens een discriminerend aspect van het HR-beleid. Vanwege hun activiteiten werd het voor personeelsvertegenwoordigers onmogelijk om promotie te maken. Op 17 februari 2015 oordeelde de rechtbank van Den Haag (waar een van de vestigingen van het EOB zich bevindt) dat het bureau de grondrechten van de werknemers zou hebben geschonden door het belemmeren van de activiteiten van de interne vakbond. Het EOB is in beroep gegaan (zie [de argumenten van vicepresident Willy Minnoye](#) van het EOB).

Met betrekking tot deze affaires blijft één vraag de doorslag geven: wat is de sociale impact van de juridische immuniteit die deze internationale organisaties genieten?

Claire Stam, correspondent in Frankfurt